

ANKETA SODOBNOSTI IV: MLADI O AKADEMIJI ZA GLEDALIŠČE, RADIO, FILM IN TELEVIZIJO

UVODNA BESEDA UREDNISTVA

Z željo čimbolj osvetliti razmere, v katerih se šolajo mladi gledališki, radiotelevizijski in filmski umetniki, smo se obrnili nanje z vprašanjem o delu ljubljanske Akademije za gledališče, radio, film in televizijo, kjer so se šolali ali se še šolajo.

O organizacijskem, programskem in delovnem ozračju te pomembne ustanove bi nam seveda meritorno lahko spregovorili njeni vodje, znanstveni in pedagoški delavci. Vendar od teh pričakujemo posebnih pojasnil problematike. Za zdaj smo se omejili na bivše ali pripravljajoče se diplomante Akademije, da bi nam iz svojih izkušenj presodili, kaj jim daje ta ustanova za delo v javnem življenju, na strokovno zahtevnih mestih. Seveda smo se morali omejiti samo na nekatere predstavnike mladega rodu, ki pa najbrž v marsičem govorijo za vso generacijo.

K razpravi o problemu smo jih povabili s pismom, kjer smo med drugim zapisali:

Na vas se obračamo kot na predstavnike mlajše generacije, ki začena z delom v slovenskem gledališkem in filmskem, pa tudi radijskem in televizijskem življenju. Studirali ste ali še študirate na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo v Ljubljani, obenem pa že stopate samostojno v svet ustanov, ki na Slovenskem ustvarjalno skrbijo za ta kulturna področja. Zato vas prosimo, da nam odgovorite na vprašanja: kaj vam je dala vzgoja v naši osrednji ustanovi za gledališko, filmsko in radiotelevizijsko delo in kaj v tej vzgoji pogrešate? Vašega odgovora ne želimo z ničimer vnaprej določati ali omejevati. Razumemo, da se boste omejili predvsem na tisto področje (igravsko, režijsko, dramaturško ipd.), s katerim ste delovno najbolj povezani. Pač pa vas želimo opozoriti na vprašanja, ki javnost najbolj zanimajo:

— kakšen je v tej vzgoji delež teorije in kakšen obseg ima v nji praksa;

— kakšno je razmerje med področji (gledališče, radio, film in televizija) in kolik delež se jim daje,

— ustreznost te vzgoje za potrebe modernega gledališča, filma ali radiotelevizije,

— koliko ta vzgoja pripravi mladega človeka za vstop v ustrezno delovno ustanovo.

Odgovore, ki smo jih dobili od mladih igravcev, režiserjev in dramaturgov, objavljamo po abecednem redu piscev.

DUŠAN JOVANOVIĆ, režiser

Razmišljanje o podobi AGRFTV bi nujno moralo izhajati iz kritike dosedanjih institucij na tistih področjih kulturne tvornosti, za katere AGRFTV posredno ali neposredno daje kadre. Če dandanes primerjamo stanje v jugoslovanskem in evropskem gledališču, filmu in televiziji z razmerami v ustreznih slovenskih ustanovah, lahko brez pretiravanja z lahkoto ugotovimo, da bolj ali manj močno zaostajamo za vsem, kar je v Evropi novega, progresivnega. Še več, ne zaostajamo samo na nivoju novih tendenc, eksperimentov in raziskav, temveč tudi na ravni znanih, ustaljenih, tako rekoč klasičnih modelov stroke, obrti, tehnike. Nimamo eksperimentalnega gledališča, nimamo avantgardnega gledališča, nimamo niti enega samega filma, ki bi ne glede na svoj idejno-estetski profil, karkoli pomenil v evropskem ali svetovnem merilu, nimamo bleščeče, žive, aktualne TV proizvodnje, nimamo enega samega musicala, nimamo ene same, do popolnosti dobro narejene klasične predstave klasičnega avtorja, nimamo pantomime, nimamo estrade, imamo pa že več kot dvajset let AGRFTV.

Z vso upravičenostjo si zastavljamo vprašanje: Kakšna je ta naša ljuba ustanova in kaj je v teh dvajsetih letih počela. AGRFTV je po svoji organizacijski metodološki, kadrovski in vsebinski strukturi verna kopija približnosti, povprečnosti, srednjakarstva in malomeščanskega okusa tistih kulturnih tvornosti in institucij, ki spričo svoje nespecializirane univerzalnosti, didaktičnosti, ideološkosti, moralizma ter vseplošne zastarelosti, zaprašenosti in okostenelosti doživljajo danes temeljno krizo na ravneh vizije, komunikacije, trga. Skopo odmerjen prostor mi, žal, ne dopušča temeljitejše analize in argumentiranega obravnavanja organizacijskih, metodoloških, vsebinskih in kadrovskih modelov, ki določajo strukturo, profil, namen in funkcijo AGRFTV. Kljub temu lahko z vso odgovornostjo in prizadevnostjo zapišem, da je AGRFTV potrebna temeljite reforme.

V osnovi se je potrebno otresti didaktičnega pritiska teoretičnega pozitivizma ter senilnega instruktivizma in uveljaviti načelo dosledne kreativne navzočnosti slušateljev. Seminarji, polemike, grupna informacija, natečaji, teamsko delo, svobodna iniciativa, visoka specializacija in eksperimentalna dejavnost naj postanejo temeljna metoda dela, ne pa občasno in neobvezno dopolnilo pozitivistične vzgoje.

Specifika šole zahteva nenehno vsestransko stimuliranje slušatelja in njegovih kreativnih zmožnosti. Teoretični kurzi ne bi smeli biti duhamorna, dolgočasna in dolgovezna reprodukcija muzejev in zgodovine, fabul, zaslug, smešnic, letnic in podobnega, temveč zgoščena in eksplozivna, živa in koristna informacija, odprta predstavitev vrste pomembnih problemskih jeder.

Za praktični del pouka veljajo podobne pripombe. Premalo je intenzivnega delovnega napora, premalo tveganja, premalo raziskav in preveč šablone, diletantske stihije in naključnega tavanja. Kar zadeva režijo, lahko mirno trdim, da šola ne daje dovolj tehničnega in obrtnega znanja. Učna sredstva šole so pomanjkljiva, specializacija na posamezna področja pa je še vedno bolj ali manj zgolj teoretična. Nimam namena spuščati se v delikatna vprašanja in brez dvoma zelo zapleteno problematiko posameznih oddelkov, področij in njihovih odnosov, vendar so to stvari, ki jih bo treba odločneje urejati. AGRFTV potrebuje bolj mlad, bolj strokoven, delaven, pogumen učni kader na vseh področjih svojega dela. Dober del reforme bi bil s tem že opravljen.

TONE KUNTNER, član Mestnega gledališča ljubljanskega

Kadar govorimo o kulturi na Slovenskem, me zmeraj obide neko nedoločeno čustvo, nekakšna mešanica žalosti in jeze. In se vprašam: Ali si lahko tak majhen narod, kakršen je slovenski, ki si še vedno ni izbral pravice do samostojnega odločanja na svojem in o svojem (za katero se bori že od prvih taborov, ki jim letos praznujemo slavne stoletnice) in ki mu udje počasi gnijejo in odmirajo, privošči tako — samomorilsko — kulturno politiko? Ali je to cilj socialistične družbe?

V mislih imam nemogoče razmere v slovenskih kulturnih ustanovah in društvih. Torej: slovensko gledališče in Akademija za gledališče, radio, film in televizijo. Akademija za gledališče in tako naprej nima nikakršnih praktičnih pripomočkov pri študiju na oddelkih za radio, film (pač, eno kamero) in televizijo. Naj povem samo to, da je veliko študentov končalo Akademijo, ne da bi stopili pred radijski mikrofon ali filmsko kamero ali televizijsko kamero. Nekateri so seveda »študirali« — na črno. Teorija je v takih razmerah seveda brez pomena, morda celo za dramaturge. Zato je tudi brez pomena govoriti o profesorskem kadru za ta področja in o neprimernih prostorih. In to naj bi bila umetniška ustanova, od katere naj bi bila odvisna kvalitetna rast slovenskega filma, radia in televizije, kolikor se seveda naši talenti ne bodo šolali v tujini. Ostane torej le še Akademija za gledališče. Prav gotovo bi lahko bil študij na tem področju bolje in sodobneje organiziran (primernejši prostori, mlajši, sposobnejši profesorski kader), vendar pa je, vsaj na igralskem oddelku, uspeh odvisen predvsem od zavzetosti in marljivosti študenta samega, od inteligence posameznika, da si privoži tisto, kar je zanj koristno. Pa saj je tudi nekaj zelo sposobnih in dobrih pedagogov iz samega vrha slovenskih gledaliških delavcev. Ti so vsekakor porok za najboljšo vzgojo mladega gledališkega kadra. Ta bo pa svoj talent razvijal dalje le, če bo dobil delo v ustreznih umetniški ustanovi in če bo lahko svoje energije posvečal svojim umetniškim nalogam, ne pa reševanju svojega lastnega socialnega položaja.

FRANC MARKOVČIČ, član Mestnega gledališča ljubljanskega

Med študijem na AGRFTV je bil procentualni odnos med teorijo in prakso v prid prve. To pa je bilo po mojem mnenju zgrešeno. Kajti osnove teoretičnega dela svojega igralsstva pridobiš s študijem dramaturgije — in to v prvem letniku. Ves ostali teoretični del študija pa ima po mojem samo razsvetlitveni pomen — tj. odpira poglede na zgodovinske temelje in razvoj gledališča, igralsva in dramatike. Vse to pa človek študira, če ga res zanima, sam.

Vendar pa je v vsej tej sili teorije premajhen delež odločen slovenščini!

Celo ob mojem študiju med leti 1959/64 so oddelke — radio, film in televizijo šele uvajali. Ves študij le-teh se je sestavljal samo iz nekaj pogovorov in iz gledanja filmov. To pa zaradi premajhnih sredstev, katere ti novi predmeti zahtevajo, in pomanjkanja predavateljev.

Študij praktičnega pouka igranja sestavljajo: ritmika in ples, sabljanje, pantomima, govorna tehnika in umetniška beseda. Vendar so bili vsi ti predmeti med študijem preveč samostojni. V čisti dramski igri do njihove prave združitve ni prišlo, kar bi moralo biti cilj. Tako vsa predavanja niso imela pravega praktičnega učinka, čeprav so predavali odlični profesorji kot — Mlakar, Šaričeva.

Same čiste igre, povezane s pantomimo in improvizacijo, je bilo premalo, tako da so mi bili po prihodu v gledališče nekateri praktični prijemi tuji — to pa se po štirih letih akademije po mojem ne bi smelo zgoditi.

Razni ugovori, da je praktičnega pouka premalo, niso zalegli. Ne vem sicer, po kakšnem učnem programu so delali, vendar se mi zdi, da je bil napačen. Pomanjkanje praktičnega pouka so opravičevali s prenatrpanostjo programa. Tega pa bi lahko sprostili tako, da bi teorijo prenesli na samega študenta, ki naj bi študiral samo po napotkih profesorjev. Njegovo znanje pa bi kontrolirali z izpiti in kolokviji.

Tako bi ostalo dovolj časa za izučitev igralske obrti, kar bi morala biti osnovna naloga akademije.

MATIJA MILČINSKI, režiser

Akademija za gledališče, radio, film in televizijo naj bi pripravila slušatelje za delo na ustreznih ustanovah, gre torej za kompleksen študij, kjer naj bi se teorija in praksa čim bolj medsebojno izpopolnjevali. Nesmiselno je tedaj ugotavljati kvantitativno razliko med teoretičnimi in praktičnimi predavanji, pač pa je važna njihova kvaliteta, predvsem pa povezanost enih in drugih.

In prav ta povezanost med teorijo in prakso na Akademiji hudo manjka: teoretična predavanja ne tekó vzporedno s praktičnim študijem, torej ne dajejo teoretične osnove za ustvarjanje določenih predstav (produkcij), marveč so, izvzemši nekatere seminarje, popolnoma ločena od praktičnega študija. Rešitev bi bila nemara v tem, da bi imela Akademija stalen program produkcij, pa čeprav bi bili to samo odlomki, saj bi tako laže uskladili teoretična predavanja s praktičnimi.

Glede na televizijsko-radijsko smer študija je filmsko-televizijska precej zapostavljena. Igralci sploh nimajo predavanj s tega področja (izvzemši zgodovino filma v prvih dveh letnikih), tako da načrtne praktične filmsko-televizijske vzgoje za igralce ni. Tukaj izvzemam priložnostno, izjemno nastopanje na študijskih TV oddajah in pri študijskih filmih, pa tudi magična beseda »mikroigra«, ki so jo igralci mimogrede pobrali kje za vogalom, še ne pogojuje profesionalnega filmskega ali TV igralca. Pri režiserjih je situacija nekoliko boljša, a nikakor ne odlična: obveznosti za filmsko-TV smer so, izvzemši le nekaj nalog, iste kot za gledališko smer, k tem pa so dodane še filmsko-TV obveznosti. Tako je filmsko-TV smer bolj nekakšen dopolnilni kurz kot pa resnično specializirana veja študija.

Študij na Akademiji, kakršna je zdaj, za potrebe modernih izraznih sredstev ni ustrezen. Problem je predvsem v zastarelih metodah praktičnega študija, ki je še vedno pretežno naslonjen na izključno psihološke principe in se na sodobne principe interpretacije le malo ozira. Jasno je, da predavatelji, navezani na ozek krog Slovenstva, težko sledijo vsem dogajanjem v tej zvrsti umetnosti po svetu, torej je pošiljanje profesorjev na študijska potovanja v tujino ali nastavitve novih predavateljev s širšo mednarodno razgledanostjo skoroda pogoj za nadaljnji obstoj Akademije.

Zaradi pomanjkanja prakse študentje nikakor niso pripravljeni za stop v profesionalne ustanove. Vzroki so: nenačrtnost študija, pomanjkanje denarja za praktični študij (akademijske predstave, snemanje študijskih filmov), premajhna povezanost med vodstvom RTV Ljubljana in Akademije za možnost praktičnega študija na tem področju itn. Za to stanje niso krivi samo predavatelji in slušatelji Akademije,

marveč predvsem njen ustanovitelj, ki prav to Akademijo šteje za najmanj produktivno (ker baje ne daje pedagoškega kadra, kot to delata likovna in glasbena akademija). Če hočejo naše gledališče, radio, film in TV iti v korak s časom, je treba v študij za ta področja precej investirati, tedaj dajati denar za nenehno študijsko izpopolnjevanje predavateljev ter denar za resnično živ in sodoben praktičen študij na vseh področjih. Če se odločimo za nasprotno, je bolj pametno Akademijo zapreti in se vrniti k čistemu amaterizmu in diletantizmu, kar je manj problematično, manj tvegano, predvsem pa ceneje.

MARKO SIMČIČ, član Slovenskega ljudskega gledališča Celje

Pomen vzgojne gledališke ustanove (Akademije za gledališče, radio, film in televizijo) je treba preučevati ob celotni gledališki situaciji. Gledališču, kot je pri nas bilo in tudi je AGRFTV v Ljubljani kar ustreza in kolikor ne bo v gledaliških drugačnih potreb in interesov, bo tudi v prihodnje AGRFTV taka, kot je, ustrezala; proizvajala bo izdelke in gledališča bodo najlepše kupila.

Precej jasno pa je, da tradicionalno meščansko gledališče uničuje samo sebe, zato je tudi njegova podružnica obsojena na pogin. Sodobni gledališki medij (zraven štejem tudi film, radio in televizijo) nujno zahteva samostojnega, samozavestnega in novatorskega in ne več enostransko razvitega mezdne delavca. Te zahteve so se toliko razvile, da so v krizi tako gledališča kot šola, obe pa bosta morali kmalu nanje reagirati.

Akademija zastopa mnenje, da mora šola naučiti študenta gledališke obrti, na njeni podlagi bo potem lahko diplomirani strokovnjak našel stik z umetnostjo. Posledica tega je, da se je vzgoja obrnila v preteklost, v zgodovino, odpovedala pa se je raziskovanju gledališke umetnosti, gledališkega medija. Raziskovanju odnosov med zrcalom in njegovim objektom.

Tako v gledališčih kot med študenti akademije rastejo zahteve po sprostitvi okostenelih oblik dela. Vprašanje časa je, kdaj bodo sile tega gibanja tako močne, da bodo sposobne izvesti ta preobrat; cilj sodobne gledališke šole mora biti, da postane gledališču enakopraven in enako močan partner pri razvijanju gledališke kulture. Ko bodo reševali vprašanje akademije po tej poti, bodo pravilno rešili tudi njene sedanje pomanjkljivosti: predmetni načrt, gledališki institut in akademijsko gledališče.

P. S.: Na vprašanje o razmerju med teorijo in prakso in o razmerjih med področji v učnem načrtu si lahko zainteresirana javnost odgovori sama iz statuta AGRFTV, saj je dokaj javen akt.

ZVONE SEDLBAUER, režiser

Najbolj kompleksno vprašanje, ki mi ga je vaše cenjeno uredništvo zastavilo, ima dva dela. Prvi se glasi:

»Kaj vam je dala vzgoja na naši osrednji ustanovi za gledališko, filmsko in radiotelevizijsko delo?«, drugi pa: »Kaj v tej vzgoji pogrešate?« Najprej k drugemu delu vprašanja!

Tisto, kar bi od edine slovenske gledališke šole, lahko dobili, nam ni bilo dano, ali bolje, si nismo mogli priboriti zaradi vzporednih hromečih pojavov v AGRFTV sami in zunaj nje. Našel in skušal bom pojasniti le nekaj najbolj akutnih izmed njih.

1. Institucionalnost šole (v administrativnem in pedagoško-personalnem smislu te besede), ki je bila ob njeni ustanovitvi popolnoma razumljiva, celo pionirska, je zdaj postala osnovno sklerotično hromilo, za katerim se lahko mirno skriva množica neverjetnih absurdnosti, ki si slede od popolnega lebdenja pedagogov in študentov, prek uvajanja novih teoretičnih predmetov in predavanj, ki njihova kvalitetna raven zadošča le avtorjem teh predavanj, do razširjenja teoretskih dejavnosti, ki v šoli praktično teoretičnega tipa v tako velikem obsegu (vsekakor ustreznem za specializiran inštitut) ne more obstajati kot enakovredno materialno breme.

2. Pedagoški zbor AGRFTV je zgrajen po hierarhični lestvici, ki akademijske učitelje spodbuja k dolgoročnim ciljem, od študentov in dela z njimi oddaljenim, kot so npr.: doktorati, specializacije, habilitacije itd., k ciljem torej, ki so povezani z njihovimi plasmaji v tej lestvici. Plastičnost odnosov s študenti kljub njihovim teoretskim »superizpopolnjevanjem« in ukvarjanje s problemi študentskega dela obstajata ob strani. Študent je bolj ali manj prepuščen samemu sebi.

Na gornji problem se tudi tesno veže zastarel in na vseh naprednih univerzah ter akademijah diskvalificiran odnos »eks katedra« med pedagogi in študenti.

3. Ni mostu med poklicnimi gledališkimi ustanovami in šolo! Stalni spori glede sodelovanja v poklicnih gledališčih med študijem, prepovedi, izjeme itd., razumljivo spodbuja študente, da postavljajo šolo med najbolj nepomembne obveznosti. Študij postaja nezanimiv, ker v sami šoli ni možnosti, da bi se predstavili publiki in ljudem, ki so odgovorni za sprejemanje igralcev in režiserjev v delovne odnose s poklicnimi partnerji. To vprašanje lahko reši samo čimprejšnja ustanovitev akademijskega gledališča, ali pa radikalna odločitev, da lahko sodelujejo v poklicnih gledališčih, pri filmu in na TV vsi, ki se jim take možnosti nudijo.

4. Popolnoma nejasno je razmerje potreb gledališč po mladih sodelavcih do naraščajoče množice absolventov, ki se danes še ne zavedajo,

kako polna in zasedena so naša gledališča (polna igralcev) in kako meglene so perspektive teh poklicev.

5. Premalo je modernih eksperimentalnih metod v praktičnem delu na šoli in premajhen je stik šole z najmodernejšimi zrelejšimi ustvarjalci zunaj te institucije. Ustvariti bi bilo treba odprt tip šole brez kateder in že vnaprej zasedenih mest ter zaprtih vrat.

6. Potrebna je maksimalna vključitev študentov v vsa pedagoško-upravna, in ko bo Akademija imela svoje gledališče, tudi umetniška telesa šole.

Na del vprašanja, ki se glasi: »Kaj vam je dala vzgoja na naši osrednji ustanovi za gledališko, filmsko in radiotelevizijsko delo?«, lahko rečem le, da sem zelo redko uspel tvorno in pošteno sodelovati z nekaterimi pedagogi (takih je na srečo bilo nekaj) in da o ostalem lahko kot sinonim za študij na AGRFTV uporabim star slovenski pregovor: »Na napakah se učimo!«

LADO TROHA, režiser na TV

Moj spomin na AGRFTV je podoben slabo pripravljene hrani, po kateri se človeku večkrat spahne. Spomini na študijska leta so verjetno lepši šele takrat, ko se človek sooči z mnogoterimi težavami v življenju in poklicu, takrat, ko čas pokrije mnoge nepravilnosti in slabe spomine na profesorje. Za študij na Akademiji sem se odločil, ko sem bil že v letih in sem imel za seboj že vojaško leto, ali z drugo besedo, nisem bil več zaletavo one.

Ne, pognal sem se bil prvo leto z vso vnemo na delo, kajti pozno je že bilo in življenje si je bilo treba urediti. Veselje se je kmalu sprevrglo v razočaranje. Ugotovil sem, da predvsem profesorji, ki poučujejo praktični del pouka, ne znajo postaviti mostu s slušatelji. Ljudje, ki so se domala vse življenje poigravali s karakterji, jih oblikovali na odru, sedaj v profesorskem poklicu preprosto odpovejo. Moje mnenje: pomanjkanje psihologije. Razdalja med profesorji in slušatelji je iz leta v leto večja in med šolanjem te popade čisto majhen črv: ali grem iz šole ali mora nekaj storiti ves letnik.

Z odporom, z majhnim upanjem, da bo vendarle kaj boljše, se pomikaš tja do absolutorija, dokler končno razočaran ne zapustiš šole. Zakaj?

Čisto preprosto: profesorji preveč trmasto vztrajajo na konceptih in črtah, ki so si jih potegnili pred mnogimi leti, ko so bili še aktivni igralci. Iste oblike karakterjev, isti način dela ponujajo mladim slušateljem. Igralci lahko igrajo samo skozi usta profesorjev, slušatelji režije pa lahko samo od daleč opazujejo delo, ki nastaja proč od njihovih konceptov. Ocene seminarskih del v praktičnem delu pouka so bolj ali

manj profesorjeve in so velikokrat slabe. O teoretičnem delu pouka vse dobro, saj ga poučujejo znani profesorji in doktorji.

Razmerje med področji: gledališke režije, filmske in TV režije in na koncu radijske, je veliko. Vsi tisti, ki študirajo gledališko smer, uživajo v očeh profesorjev večji ugled, oni za film in TV pa padejo v kompleks, kajti slednji dejavnosti na Akademiji sta le kot pastorek. Saj iz časov mojega šolanja Akademija ni premogla ene same filmske kamere. V filmski in TV smeri je bilo preveč teorije in premalo prakse. Baje je danes drugače.

Vzgojni kader, tu mislim zopet predvsem praktike, ne ustreza več današnjemu času. Vtis imam, da ti profesorji ne dojemajo povsem čiste podobe današnjega sveta, da so preveč zaljubljeni v klasike in romantiko. Za slušatelje režije je preveč baleta, saj si v poklicu lahko pomagajo s koreografijo, po drugi strani premalo sodobnega izraza v telesu, ki ima povsem druge oblike, saj konec koncev danes ne sabljamo več toliko in bi morali iskati nov izraz v spretnosti sodobnega pretepa. Pa še: lahko bi bilo nekaj likovne ali glasbene vzgoje, vsaj na oddelku za režiserje.

No, in ko na koncu štirih let zapuščáš šolo, se s skrbjo obračáš na ustanove za ta poklic. Zdaj se ti po tej slabo pripravljeni hrani prvič pahne, kajti ugotoviš, da ti še veliko manjka in da ti je šola dala manj, kot je dolžna.

JOZE VOZNY, režiser na ljubljanskem radiu

Osnovna fraza, ki se je tako na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo, kakor tudi zunaj nje že dokončno uveljavila, trdi:

Akademija mlade, bodoče (več ali manj kulturne) kulturnike zgolj usmerja v iskanje in pravilno razumevanje podatkov za postavitve obdelave del iz katerekoli omenjene dejavnosti (AGRFTV).

Praktičen prikaz: v teoretičnem delu spozna študent zgodovino drame (teorija), zgodovino gledališča (teorija), dramaturgijo (teorija), zgodovino filma (teorija), itd. (teorija) ...

V praktičnem delu, ki je šibka točka študija, je študent deležen prenosa izkušenj starejših ustvarjalcev (profesorjev in pedagogov) ob konkretnih zadolžitvah. Toda: študent režije na primer, se je v štirih letih spopadel, če je imel srečo, s štirimi stilno različnimi teksti. Pod strokovnim vodstvom je tekste z vseh teoretičnih aspektov obdelal, nato jih je po navodilih profesorja praktika postavil pred občinstvo (študenti). Česa se je naučil: teoretične obdelave in treh ali štirih metod, prijemov, obrtnih šablon. In to je vse.

Kajti — praktični delež študija je v razmerju s teorijo 1 : 4. Po-udariti pa moram, da je to že nekoliko zaprašen odgovor in podatek, saj sem si ga ustvaril pred štirimi leti.

Kakor bi moral vzgojo na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo pohvaliti, se mi ponuja misel, da je končni občutek študija, pred seboj imam namreč še nekaj študijskih obveznosti, nekoliko nekonkreten. Zdi se mi, da je nesporazum v naslovu: Akademija za gledališče itd. itd. Verjetneje bi bolje in precizneje zvenelo, ko bi rekli — Akademija o gledališču, itd. itd. Da to utemeljim: spoznal sem se z marsičim o štirih področjih dejavnosti, vendar pa nisem bil pripravljen, zgolj s študijem, za delo v gledališču, radiu itd.

Delež med področji — gledališče, radio, film in televizija — je v raznih letnikih različen, odvisen tudi od posameznih faz reforme študija, vendar je levjega deleža deležno gledališče, kar se mi zdi pravilno, saj je izhodiščna — primarnejša umetnost.

Popolnoma napačna se mi zdi trditev, ki jo širijo nekateri, da sta študij in praktično delo na Akademiji arhaično zaprašena. Kajti jasno je, da se moraš spoznati z vso preteklostjo (in sedanostjo), če si hočeš ustvariti temelje, na to pa, na ODNOS do vsega, kar je prinesla kulturna dediščina, pa so nas vsekakor premalo pripravili. Moč režiserja je prav v iskanju in postavljanju odnosa, kar pa nikakor ni možno brez poznavanja. Zato me moti, da ima prenekateri mladi zgolj svoj odnos (navadno destruktiven) do vsega, kar je nastalo v bližnji in daljni preteklosti, brez pravega poznavanja seveda. Biti moderen zaradi modernosti, biti nejasen zaradi neznanja, to je vendar najlaže. Moderen si lahko, pa ti sploh ni treba poznati na primer zgodovine gledališča, da si si le ogledal najnovejše erotične filme in nekaj revij in mogoče še prisostvoval skupinskemu aktu.

O ustreznosti vzgoje Akademije za potrebe sodobnega in modernega gledališča, radia, filma in televizije ne bi govoril, ker je to zelo kompleksno vprašanje. Toda v prenekaterem izmed mladih se je po študiju na Akademiji izkristalizirala misel: tudi najnajmodernejše gledališče naj se ubada s Človekom, Humanizmom, Življenjem (vse to z veliko začetnico). Žal, prenekateri razumejo moderno gledališče kot prikaz modernega človeka, v modernem času, ekscentrično in višjekastno obremenjenega. Moderen v tej zvezi zveni — MODEN.

Akademija mladega režiserja spodbuja k nenehnemu delu, ki ga, žal, med študijem ni mogel opraviti, in tako se znajde v določeni ustanovi, kjer naj konkretno dela. Medtem ko naj bi s pomočjo poznavanja velikega potenciala kulturne preteklosti in sedanosti ustvarjal in se naprej vzgajal, se je prisiljen spopadati z vsakdanjimi banalnostmi, kot so slaba organizacija in delitev dela, ljubi kruhek, prijatelji in klani ipd. In to kolesje je »cokla« mladih in veliki selektor.

Branco Budič, Huda mravljica. Opremila Ljilja Ogrin. Mladinska knjiga 1969.
France Berk, Tovarša — Jagača. Opremlil Milan Hrovšar. Mladinska knjiga 1969.

Gian Enzo Perini, Kangljica. Opremila Marinka Štepec. Mladinska knjiga 1969.
Mladinska knjiga priporoča prazen študij, vendar in spremljevalci napredni Teleski Partiji. Opremlil Slatan Todorov. Mladinska knjiga 1969.

SKLEPNA BESEDA UREDNIŠTVA

Ob sklepu ankete želi uredništvo ugotoviti, da so prispevki avtorjev, ki so se ljubeznivo odzvali vabilu, pokazali na najbolj pereče strani problematike. Stališča se seveda razločujejo po ostrini tona, pozitivnih in negativnih vidikih, poudarkih na posamezna vprašanja ali področja, tako da segajo od najbolj radikalnih do zmernejših ali pritrilnih. V glavnem pa prevladujejo kritični pogledi na organizacijo, program in delovno usmerjenost ustanove, o kateri razpravljajo, tako da je pogled te generacije na okvire, v katerih se šola, izrazito kritičen.

Ne da bi hoteli preveč posploševati ali enostransko poudarjati izražena mnenja, naj ob sklepu naglasimo tiste točke, ki so večini vendarle bolj ali manj skupne: najprej, da je v vzgoji, ki so je bili deležni, preveč teoretičnega, premalo pa praktičnega dela, kar gre deloma tudi na račun slabih materialnih možnosti ustanov; nato, da bi bilo potrebno delo v obeh področjih ne samo spraviti v primernejši sklad, ampak tudi modernizirati tako po vsebini kot obliki; dalje, da je delež filmske in radiotelevizijske vzgoje v okviru celotnega programa odločno premajhen ali preslaboten, tako da ga bo potrebno šele razviti; in nazadnje, da bi morali imeti študentje Akademije več možnosti za sodelovanje v javnosti ali pa celo svoje lastno akademijsko gledališče, kjer bi se konkretno kazali funkcionalnost ustanove in njena primernost za potrebe kulturnega življenja.

V prepričanju, da je anketa bistveno dopolnila letošnjo anketo Sodobnosti o situaciji slovenskega gledališča, jo želimo skleniti z ugotovitvijo, da bo samo vsestranska osvetlitev vprašanj s tega področja pripomogla k čimprejšnji prenovitvi slovenskega gledališkega, pa tudi televizijskega in filmskega življenja.